

ЕКОНОМІКО-СТАТИСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВИКОНАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ ЗА 2009 РІК

Державний бюджет — це план утворення і використання фінансових ресурсів для забезпечення функцій, які здійснюються органами державної влади. Він характеризує систему економічних відносин з формування державних фінансових ресурсів і напрями використання останніх в інтересах суспільства. За допомогою державного бюджету формується структура суспільного виробництва, забезпечується потрібне співвідношення між споживанням і нагромадженням [1]. Бюджетна система складається з Державного бюджету України, республіканського бюджету Автономної Республіки Крим і місцевих бюджетів [2].

Головною проблемою при формуванні Державного бюджету України є те, що з початком світової фінансової кризи, доходи державного бюджету та міських бюджетів України зменшились, як в номінальному, так і в реальному розрахунку.

Проблема поповнення Державного бюджету України ще дуже загострюється, особливо в сучасних умовах для України, коли крім значного дефіциту бюджету, держава має ще й досить великий борг. Розвиток суспільно-економічних відносин в Україні підтверджує необхідність якомога скорішого вирішення проблеми фінансової стабілізації, як основи загальнодержавної стабілізації і виходу з економічної кризи.

Головними методами, що застосовуються у статистичному дослідженні державного бюджету, є типологічні, структурні та аналітичні групування, динамічні ряди, структурні зрушення. Питаннями з бюджетного менеджменту займаються такі вітчизняні науковці як: В.М. Федосова, С. О. Булгаков, С. М. Копито, Ю.В. Пасчник, Н.В.Павлюк та інші [3].

Мета роботи полягає в тому, щоб проаналізувати виконання плану та динаміку доходів і видатків державного бюджету, зв'язок його дохідної частини з найважливішими показниками розвитку економіки. Основною функцією статистики державного бюджету є характеристика його провідних показників, які визначають зміст і спрямованість фіскальної політики [4].

Державний бюджет, за даними Міністерства фінансів України [5], виконано за січень-грудень 2009 р. з дефіцитом 19,866 млрд. грн. при запланованих річних планових показниках 31,563 млрд. грн. Зведений бюджет виконано за січень-грудень 2009 р. з дефіцитом у сумі 21,607 млрд. грн.

Погашення основної суми боргу з державного бюджету в січні-грудні 2009 р. становило 31,3047 млрд. грн., в т.ч. по загальному фонду 30,552 млрд. грн. Погашення внутрішнього боргу становило 17,925 млрд. грн., зовнішнього боргу - 13,38 млрд. грн., в т.ч. по загальному фонду 12,627 млрд. грн.

Державні запозичення до державного бюджету були здійснені в обсязі 97,074 млрд. грн., в т.ч. на внутрішньому ринку залучено 55,106 млрд. грн., з них до загального фонду - 50,449 млрд. грн. (зокрема на капіталізацію банків на суму 19,624 млрд. грн.), на зовнішньому ринку було залучено 41,969 млрд. грн., в т.ч. до загального фонду державного бюджету 40,074 млрд. грн.

Від приватизації державного майна в січні-грудні 2009 р. надійшло 807,8 млн. грн.

Загальна сума доходів зведеного бюджету України за січень-грудень 2009 р. становила 288,58 млрд. грн. Державний бюджет України в січні-грудні 2009 р. отримав 225,32 млрд. грн. Податкові надходження до Державного бюджету України за звітний період склали 148,916 млрд. грн. Неподаткові надходження до державного бюджету склали 66,296 млрд. грн. До загального фонду Державного бюджету за січень-грудень 2009 р. надійшло 172,207 млрд. грн.

Загальна сума касових видатків зведеного бюджету України за січень-грудень 2009 р. становила 307,312 млрд. грн. Касові видатки Державного бюджету України за січень-грудень 2009 р. становили 242,357 млрд. грн., що на 866,7 млн. грн., або на 0,4% більше відповідного показника січня-грудня 2008 р. У січні-грудні 2009 р. в загальному фонду державного бюджету відкрито асигнувань на проведення видатків у сумі 188,699 млрд. грн.

За 11 місяців 2009 р. державний бюджет України був виконаний з дефіцитом 16,143 млрд. грн., в т.ч. загальний фонд 14,509 млрд. грн. Податкові надходження до держбюджету за звітний період становили 131,812 млрд. грн., неподаткові надходження - 60,485 млрд. грн.

Держбюджет на 2010 р. на цей час не ухвалено. У вересні 2009 р. у Верховній Раді був зареєстрований законопроект № 5000 "Про державний бюджет України на 2010 р.", проте Верховна Рада відправила його на доопрацювання, оскільки в проекті не були враховані норми закону про підвищення соціальних стандартів, а також проект бюджету розроблявся на новому проекті Бюджетному кодексі, який був ухвалений парламентом України, але заветований Президентом України. Згідно з законопроектом №5000, витрати бюджету були затверджені в сумі 324 млрд. грн., доходи - на рівні 285 млрд. грн., дефіцит - 46,7 млрд. грн. (3,97% ВВП) [5,6].

Отже, минулий рік відзначився бюджетним дефіцитом. У сучасному світі немає держави, яка в ті чи інші періоди своєї історії не стикалася б з бюджетним дефіцитом, фінансовим явищем, яке не обов'язково відноситься до розряду надзвичайних, виняткових подій. Дефіцит може бути пов'язаний з необхідністю здійснення великих державних вкладень в розвиток економіки, або в результаті надзвичайних обставин. А у 2009 році бюджетний дефіцит з'явився внаслідок кризових явищ в економіці, неефективності фінансово-кредитних механізмів, нездатності уряду тримати під контролем фінансову ситуацію в країні. У цьому випадку дефіцит - явище надзвичайно тривожне, що потребує прийняття не тільки термінових і дієвих економічних заходів державної політики, але і відповідних політичних рішень. Необхідно підвищити роль бюджетної політики в системі державного регулювання та розробити концептуальні заходи побудови її ефективною моделі, тому як бюджетна політика є забезпечення відповідного рівня соціально-економічного розвитку суспільства з урахуванням збалансованості державних фінансів, що реалізуються через інститути бюджетного регулювання, державного фінансового контролю.

Формування й розподіл коштів бюджету мають відповідати вимогам бюджетному кодексу України. Недотримання цієї вимоги, в тому числі прийняття законодавства щодо збільшення видаткової частини бюджету без визначення відповідних доходів бюджету, призводить до необхідності призупинення дії окремих вимог при затвердженні бюджету на наступний період із метою досягнення бюджетної збалансованості, що свідчить про недосконалість інститутів, які забезпечують реалізацію бюджетної політики. Бюджетна політика, як вона є зараз, передбачає обґрунтування не лише тактичних, а й стратегічних цілей, в іншому разі політика має ситуативний, популістичний та, як наслідок, суперечливий і неефективний характер.

Визначені недоліки у бюджетній політиці відражаються на державному бюджеті, показнику бюджетного дефіциту, та не прийняття бюджету взагалі, що ставить під загрозу виконання соціальних програм та підвищення життєвого рівня населення.

Список літератури: 1. Шустіков А. А. Статистика фінансів та банківської справи: Конспект лекцій.- К.:КНЕУ, 2002 – 560с. 2. Бюджетний кодекс України, м. Київ, 2001 – 62с. 3. Теслюк И. Е. Статистика финансов: Учеб. пособие. — Минск.: Выш. шк., 2004 – 224 с. 4. Бюджетний менеджмент. Навчальний посібник / Л.Ф.Кодисова, В.І.Грачов, І.П.Отенко. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2005 – 248с. 5. www.minfin.gov.ua/. 6. www.kmu.gov.ua/.